

SPINNEN (ARACHNIDA, ARANEAE) UIT DRENTHE

J. Hulsebos, Dwingeloo

Van begin september 1988 tot eind augustus 1989 werd door mij een fijnsparbos en een aangrenzende kaalslag door middel van bodemvallen bemonsterd. Deze bestonden uit plastic koffiebekers met een diameter van 7 cm. en een diepte van 9 cm. Ze waren tegen inregenen beschermd door plaatjes plexiglas, die d.m.v. satéstokjes op een hoogte van 1 cm. waren aangebracht. Als conserveringsvloeistof werd 4% formaline met een paar druppels detergent gebruikt.

Het terrein maakt deel uit van het Drenthe-Friese Wold, in het bijzonder van de beheerseenheid Smilde, en is gelegen in kilometerhok 220-546 in de gemeente Diever. In beide terreinen (bos en kaalslag) waren 8 vangbekers geplaatst in een cirkel met een straal van 4 m. Controle vond in de wintermaanden één keer en in de overige maanden twee keer per maand plaats. In het bos was geen ondergroei aanwezig, wel een strooisellaag. In de kaalslag kwam hier en daar Rankende Helmbloem (*Corydalis claviculata*) voor.

Voor determinatie werden gebruikt: Lockett & Millidge (1951, 1953), Wiebes (1959) en Wiehle (1956, 1960).

In totaal werden 900 exemplaren van 49 soorten verzameld: in het fijnsparbos 38 soorten (698 exemplaren) en in de kaalslag 29 soorten (202). Er kwamen 17 soorten gemeenschappelijk in beide terreinen voor (tabel 1). Er kunnen 6 nieuwe soorten voor de Drentse spinnenfauna worden vermeld (in de tabel met * aangegeven).

Over o.a. de nieuwe soorten volgen hier enkele gegevens en opmerkingen.

Aelurillus v-insignitus (Clerck): Kaalslag, 1♂, 20.v.1989

Volgens Van Helsdingen (1980: 37) werd deze soort eerder voor een zestal plaatsen vastgesteld. Voor Finland vermeldt Palmgren (1972: 118) dat tot de jaren-vijftig deze soort veelvuldig in lichte naaldbestanden voorkwam, maar sindsdien sterk in aantal is teruggelopen en nu tot de zeldzame soorten moet worden gerekend. Als biotoop wordt in de literatuur droge, zonnige plaatsen vermeld. Komt onder meer voor in Engeland, België en Duitsland.

Agyneta conigera (O.P.-Cambridge): Fijnsparbos, 1♂, 15.vi.1989

Bekend van het Kootwijkerveen (Van Helsdingen, 1980: 111) en van een moerasbosje bij de Kortenhoefse Plassen (Van Helsdingen, 1984: 3). Volgens Wiehle (1956: 108) staat het biotoop van deze soort nog niet vast. Het voorkomen is verder vastgesteld in Engeland, België, Frankrijk, Zwitserland, Oostenrijk, Tsjechoslowakije en Finland.

Lepthyphantes alacris (Blackwall): Fijnsparbos, 12♂: 7.ii (1), 9.v (1), 30.v (6), 15.vi (1), 30.vi (2), 15.vii (1); Kaalslag, 1♂, 10.iv

Volgens Wiehle (1956: 178) leeft deze soort in mos en detritus van zowel loof- als naaldbossen. Als verspreidingsgebied noemt hij Europa.

Linyphia hortensis Sundevall: Fijnsparbos, 2♂, 15.v

Wiehle (1956: 324) vermeldt Europa als verspreidingsgebied.

Pityohyphantes phrygianus (C.L. Koch): Fijnsparbos, 22♂ 1♀, 15.v; 1♂, 15.vi

In de catalogus van Van Helsdingen (1980) wordt deze soort niet vermeld. Na informatie bleek *P. phrygianus* inmiddels tweemaal in het Bovenste Bos bij Epen (L.) te zijn gevonden. Hij wordt daarom in de naamlijst wel genoemd. Deze soort bouwt zijn web aan de onderste takken van sparren en komt volgens Wiehle (1956: 279) in het Palearctisch en Nearctisch gebied voor.

Tabel 1. Lijst van spinnen in een fijnsparbestand (F) en een aangrenzende kaalslag (K) in Drenthe. [* = eerste vermelding voor Drenthe; aantallen = ♂/♀]

GNAPHOSIDAE		
<i>Haplodrassus signifer</i> (C.L. Koch)	-	16/7
CLUBIONIDAE		
<i>Agroeca proxima</i> (O.P.-Cambridge)	1/0	0/2
<i>Clubiona subsultans</i> Thorell	2/0	-
THOMISIDAE		
<i>Xysticus cristatus</i> (Clerck)	-	1/1
SALTICIDAE		
<i>Aelurillus v-insignitus</i> (Clerck)	-	1/0
LYCOSIDAE		
<i>Alopecosa pulverulenta</i> (Clerck)	1/0	-
<i>Pardosa amentata</i> (Clerck)	-	15/8
<i>Pardosa lugubris</i> (Walckenaer)	1/0	21/7
<i>Pardosa palustris</i> (L.)	-	1/0
<i>Pardosa prativaga</i> L. Koch	-	6/0
<i>Pardosa pullata</i> (Clerck)	1/0	3/1
<i>Pirata hygrophilus</i> Thorell	0/1	-
<i>Trochosa terricola</i> Thorell	6/1	11/1
HAHNIIDAE		
<i>Hahnia montana</i> (Blackwall)	0/1	-
MIMETIDAE		
<i>Ero furcata</i> (Villers)	1/0	-
THERIDIIDAE		
<i>Robertus lividus</i> (Blackwall)	4/0	-
<i>Robertus scoticus</i> Jackson	1/2	1/0
ERIGONIDAE		
<i>Asthenargus paganus</i> (Simon)	6/0	-
<i>Erigone atra</i> (Blackwall)	5/0	-
<i>Erigone dentipalpis</i> (Wider)	-	22/3
<i>Gongypidiellum vivum</i> (O.P.-Cambridge)	1/0	1/0
<i>Micrargus herbigradus</i> (Blackwall)	31/7	3/2
<i>Pocadicnemis pumila</i> (Blackwall)	-	1/0
<i>Walckenaeria cucullata</i> (C.L. Koch)	1/0	-
<i>Walckenaeria dysderoides</i> (Wider)	4/1	-
<i>Walckenaeria nudipalpis</i> (Westring)	3/0	-
LINYPHIIDAE		
* <i>Agyneta conigera</i> (O.P.-Cambridge)	1/0	-
<i>Bathyphantes approximatus</i> (O.P.-Cambridge)	1/0	-
<i>Bathyphantes gracilis</i> (Blackwall)	-	1/0
<i>Bathyphantes parvulus</i> (Westring)	-	3/0
<i>Centromerita concinna</i> (Thorell)	1/1	4/7
<i>Centromerus dilutus</i> (O.P.-Cambridge)	1/0	-
<i>Centromerus sylvaticus</i> (Blackwall)	4/5	2/2
* <i>Lepthyphantes alacris</i> (Blackwall)	11/0	1/0
<i>Lepthyphantes cristatus</i> (Menge)	1/0	-
<i>Lepthyphantes flavipes</i> (Blackwall)	100/17	11/3
<i>Lepthyphantes mengei</i> Kulczynski	61/8	0/1
<i>Lepthyphantes pallidus</i> (O.P.-Cambridge)	9/3	2/0
<i>Lepthyphantes tenebricola</i> (Wider)	139/40	22/0
<i>Lepthyphantes tenuis</i> (Blackwall)	0/2	1/0
<i>Lepthyphantes zimmermanni</i> Bertkau	118/12	-
* <i>Linyphia hortensis</i> Sundevall	2/0	-
<i>Macrargus rufus</i> (Wider)	28/10	2/0
<i>Microneta viaria</i> (Blackwall)	0/1	-
<i>Neriere clathrata</i> (Sundevall)	2/0	0/1
* <i>Pityohyphantes phrygianus</i> (C.L. Koch)	23/1	-
<i>Porrhomma pallidum</i> Jackson	0/2	-
<i>Saarestoa abnormis</i> (Blackwall)	10/2	3/0
* <i>Stemonyphantes lineatus</i> (L.)	-	1/0

Porrhomma pallidum Jackson

Locket & Millidge (1953: 333) vermelden dat deze soort in nazomer en herfst volwassen wordt. Tretzel (1954: 652) trof beide sexen in oktober aan. Palmgren (1972: 84) rangschikt *pallidum* onder zijn type nr. 8, d.w.z. volwassen in lente, zomer en herfst.

Stemonyphantes lineatus (L.)

Deze Palearctische en Nearctische soort (Bonnet, 1958: 4150) heeft volgens Wiehle (1956: 281) een voorkeur voor lichte naaldbossen en is dan ook aan bosranden en in bosweiden te vinden, hoewel *lineatus* ook op tamelijk grote afstand van het bos is aangetroffen. Tretzel (1954: 652) heeft d.m.v. vallenvangsten kunnen aantonen dat in de herfst reeds enige copulatie plaatsvindt. Daarna geraken de dieren in winterverstarring om in het vroege voorjaar weer actief te worden, waarna de hoofdcopulatieperiode aanbreekt. Wiehle (1956: 283) vermeldt het voorkomen in Europa, Siberië en Noord-Amerika.

Ik wil de heer Van Helsdingen bedanken voor zijn controle van *Porrhomma pallidum* en mijn vriend G.G. Hartog te Pesse, voor zijn inbreng in de determinatie van het materiaal.

LITERATUUR

- Bonnet, P., 1958. Bibliographia Araneorum 2(4): 3027-4230. - Toulouse.
 Helsdingen, P.J. van, 1980. Novus catalogus araneorum: 1-145. - Natuurhistorisch Museum Leiden.
 Helsdingen, P.J. van, 1984. Excursie naar de Kortenhoefse Plassen in 1982. - Spined 2: 2-5.
 Locket, G.H. & A.F. Millidge, 1951-1953. British. - Ray Society, Londen.
 Palmgren, P., 1972. Studies on the spider populations of the surroundings of the Tvärminne Zoological Station, Finland. - Commentationes Biologicae 52: 1-133.
 Tretzel, E., 1954. Reife- und Fortpflanzungszeit bei Spinnen. - Zeitschrift für Morphologie und Ökologie der Tiere 42: 634-691.
 Wiebes, J.T., 1959. The Lycosidae and Pisauridae (Araneae) of the Netherlands. - Zoologische Verhandlungen 42: 1-78.
 Wiehle, H., 1956. 28. Familie Linyphiidae-Baldachinspinnen. - Tierwelt Deutschlands 44: 1-337.
 Wiehle, H., 1960. Micryphantidae - Zwergspinnen. - Tierwelt Deutschlands 47: 1-620.

■